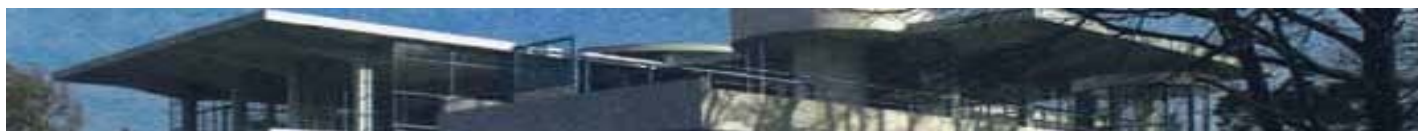

Erfgoedinspectie
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

De staat van de rijkscollectie Nederlands Openluchtmuseum

Inhoud

Samenvatting—5

1 Inleiding—7

1.1 Context van het onderzoek—7

1.2 Kader—7

1.3 Leeswijzer—7

2 Organisatie—9

2.1 Profiel Nederlands Openluchtmuseum—9

2.2 Sturing en beleid—9

2.3 Financiële en facilitaire middelen—9

2.4 Personele organisatie—10

2.5 Kwaliteitszorg—10

3 Registratie—11

4 Beheer en behoud—13

5 Veiligheid—15

6 Zichtbaarheid—17

7 Administratieve organisatie—19

8 Bijlage—21

8.1 Werkwijze inspecties—21

8.2 Inspectie Nederlands Openluchtmuseum—22

Colofon—23

Samenvatting

Context en kader inspectie

In maart 2015 heeft de Erfgoedinspectie een inspectie uitgevoerd bij het Nederlands Openluchtmuseum. Deze inspectie is onderdeel van de uitvoering van een meerjarig onderzoeksprogramma naar het beheer en behoud van de rijkscollectie.

Het kader voor de inspectie is de Regeling materieelbeheer museale voorwerpen 2013 en de beheersovereenkomsten met de verzelfstandigde rijksmusea. Op basis van dit kader richt het toezicht zich op de taken registratie, beheer en behoud, veiligheid en zichtbaarheid van de rijkscollectie en de administratieve organisatie. Bij de inspectie wordt ook gekeken naar de randvoorwaarden voor een goed beheer van de rijkscollectie, zoals organisatie en beleid, kwaliteitszorg en beschikbare middelen. Deze samenvatting gaat eerst in op deze randvoorwaardelijke onderwerpen en sluit af met de inhoudelijke beheertaken.

Organisatie

Sturing en beleid

Het beleid is vastgelegd in het meerjarenbeleidsplan 2013-2016 en in het collectiebeleidsplan 2011-2016. Het beleid biedt een toereikend kader voor het beheer van de onroerende en roerende collectie van het museum. Belangrijke beleidskeuzes betreffen deelname aan de realisatie van het CollectieCentrum Nederland en het verbeteren van de digitale toegankelijkheid van de roerende collectie. Een andere belangrijke ontwikkeling is de realisatie van de tentoonstelling *de Canon van de Nederlandse geschiedenis* in het daartoe te verbouwen entreegebouw.

Beschikbare middelen

In de monitor Erfgoedinspectie 2013-2014 heeft het museum zich kritisch getoond wat betreft de beschikbare facilitaire middelen en personele capaciteit voor de uitvoering van de beheertaken. Dit blijkt mede te zijn ingegeven door geografische en logistieke beperkingen door de verspreid en op afstand gelegen depots, de uitgestrektheid van het museumterrein en het grote aantal museale gebouwen. Het museum merkt op dat beperkingen in de beschikbare middelen het realiseren van de planning en van voorgenomen verbeteringen bemoeilijkt. Overigens is niet uit de inspectie naar voren gekomen dat dit tot evidente risico's leidt voor het behoud van de collectie.

Kwaliteitszorg

Het museum past op systematische wijze kwaliteitszorg toe in de uitvoering van beheertaken. Het museum evalueert periodiek iedere vastgestelde procedure en hanteert hiervoor een planning. Het streven is per jaar twee procedures te evalueren.

Uitvoering beheer en behoud rijkscollectie

Registratie

Vastgesteld is dat de collectieregistratie op orde is. Uit de beschikbaar gestelde informatie en uit de uitgevoerde praktijktoets blijkt dat voorwerpen voldoende zijn te lokaliseren en te identificeren. Herkomstgegevens zijn geregistreerd voor zover deze zijn te achterhalen.

Het opschonen van de registratie is nog niet afgerond. Over ca. 4.000 zogenaamde x-nummers moet nog een besluit worden genomen.

Beheer en behoud

Het museum heeft het behoud van de onroerende collectie fundamenteel en systematisch aangepakt. Na het uitvoeren van een inhaalslag in restauratie en groot onderhoud wordt het lopende onderhoud systematisch geprogrammeerd en uitgevoerd. Bestrijding van vocht en wateroverlast neemt een prominente plaats in.

Het museum gaat op verantwoorde manier om met het behoud van de roerende collectie in de gebouwen op het museumterrein. Een stabiele relatieve vochtigheid, een passende plaatsing en het ontruimen van de kwetsbaarder delen van de collectie in het winterseizoen dragen hieraan bij.

Het CollectieCentrum Nederland moet duurzame verbetering brengen in de bewaaromstandigheden van de depotcollectie en in het logistieke beheer.

Veiligheid

Het museum heeft diverse maatregelen genomen voor de beveiliging van het terrein en de gebouwen en de veiligheid van bezoekers en personeel. Onlangs is een nieuw en uitgebreid CHV-plan vastgesteld.

Het museum heeft geen traditie in het oefenen met calamiteiten en hulpverlening met de collectie.

Zichtbaarheid

De fysieke presentatie van de onroerende en roerende collectie is onlosmakelijk met elkaar verbonden en vindt in een vaste opstelling plaats. De roerende collectie is beperkt digitaal toegankelijk via het internet. Het museum heeft aangegeven dit te zullen verbeteren op basis van het in 2015 vast te stellen ICT-plan.

Administratieve organisatie

Het museum werkt sinds 2011 planmatig aan het vaststellen van procedures voor de uitvoering van het collectiebeheer. Het streven is jaarlijks drie nieuwe procedures vast te stellen. Het merendeel van de benodigde procedures is inmiddels vastgesteld.

De Erfgoedinspectie doet de volgende aanbevelingen:

- Rond de opschoning af van de collectieregistratie.
- Voer periodiek een evaluatie uit van de werking van het CHV-plan door het houden van oefeningen.
- Zorg voor een betere ontsluiting van de roerende collectie op het internet.

1 Inleiding

1.1 Context van het onderzoek

De Erfgoedinspectie voert een meerjarig onderzoeksprogramma uit naar het beheer en behoud van de rijkscollectie door museale en niet-museale instellingen. Twee deelonderzoeken bij de niet-museale instellingen hebben geleid tot publicaties in 2011 en 2012¹. Vanaf 2013 vindt een onderzoek plaats naar de museale instellingen die rijkscollectie beheren. Publicatie van het rapport is voorzien in 2015. Ook publiceert de Erfgoedinspectie in het kader van het werkprogramma 2015-2016 een eindrapport over 'de staat van het beheer en behoud van de rijkscollectie', gebaseerd op de gepubliceerde deelonderzoeken.

1.2 Kader

Het kader voor de inspectie is de Regeling materieelbeheer museale voorwerpen 2013². De grondslag voor deze regeling is de Comptabiliteitswet 2001. In de regeling stelt de minister van OCW regels voor het beheer van museale voorwerpen die aan het Rijk toebehoren of zijn toevertrouwd. Dit betreft regels voor registratie, beheer en behoud, veiligheid en zichtbaarheid van de collectie en de administratieve organisatie. Ook de beheersovereenkomsten met verzelfstandigde rijksmusea zijn een kader voor de inspecties.

Daarnaast wordt bij de inspectie gekeken naar de randvoorwaarden voor een goed beheer van de rijkscollectie, zoals aansturing en beleid, beschikbare middelen en kwaliteitszorg.

1.3 Leeswijzer

De bevindingen van de inspectie zijn te vinden in de hoofdstukken 3 t/m 8. Hoofdstuk 3, Organisatie, gaat in op de randvoorwaardelijke aspecten voor het collectiebeheer. In de daaropvolgende hoofdstukken komen achtereenvolgens registratie, beheer en behoud, veiligheid, zichtbaarheid en administratieve organisatie aan bod. In de bijlage is de werkwijze van de inspectie toegelicht en zijn gehanteerde bronnen vermeld.

¹ De staat van de rijkscollectie deel 1: Rijkscollectie bij departementen en colleges (2011). De staat van de rijkscollectie deel 2: Rijkscollectie bij buitenlandse posten en buitendiensten (2012)

² Staatscourant nr.26235 17 december 2012

2 Organisatie

2.1 Profiel Nederlands Openluchtmuseum

Het Nederlands Openluchtmuseum is in 1912 opgericht en is van oudsher gevestigd in Arnhem.

In het museumpark staan ca. 90 gebouwen die de onroerende collectie van het museum vormen. Door het verzamelbeleid in het verleden hebben de meeste gebouwen een relatie met de agrarische sector en (oude) ambachten. De meeste gebouwen dateren van voor 1900. Het museum streeft een bredere opbouw van de onroerende collectie na, met de recente uitbreiding met enkele grachtenpanden uit Amsterdam als illustratief voorbeeld.

De roerende collectie telt ca. 152.000 voorwerpen, voornamelijk bestaand uit gebruiksvoorwerpen, ook betiteld als *erfgoed van het dagelijks leven*. De collectie bestrijkt grofweg de periode van 1600 tot heden. Het museum heeft de grote verscheidenheid aan deelcollecties geordend in vier domeinen: Wonen, Werken, Kleden en Ontwikkelen, Zingeving en Ontspanning. Deelcollecties betreffen onder meer meubilair, textiel, keuken- en tafelgerei en ambachten. Iedere deelcollectie heeft weer een specifieke onderverdeling. Verder heeft het museum gekozen voor een indeling in de klassieke etnologische thema's *levensfasen en overgangsrитуelen* en *vieren en gedenken* en het thema *winter*. Het museum streeft een aanscherping van het profiel van de roerende collectie na en een verbetering van de kwaliteit van de collectie. Om dit te bereiken kiest het museum voor selectie en afstoting en een actief en onderscheidend verzamelbeleid.

2.2 Sturing en beleid

Het bestuur en de Raad van Toezicht zijn op sterkte. De Raad van toezicht bestaat uit 6 personen.

In het meerjarenbeleidsplan 2013-2016 zijn de ambities voor deze periode beschreven. Eén van deze ambities is het realiseren van de Canon van de Nederlandse geschiedenis. Hiertoe heeft het ministerie van OCW opdracht gegeven. De canon wordt vanaf 2017 gepresenteerd in het hiervoor te verbouwen entrepaviljoen. Een andere belangrijke ambitie betreft de noodzakelijke verbetering van de depotsituatie door deelname aan de realisatie van het CollectieCentrum Nederland (CCN). Dit project, waaraan ook enkele andere museale collectiebeheerders deelnemen, moet resulteren in een gezamenlijk te beheren nieuw duurzaam depot. Gestreefd wordt naar ingebruikname in 2018.

Het collectiebeleid is beschreven in het Collectiebeleidsplan 2011-2016 *Kiezen en Delen*. Dit plan gaat uitvoerig in op de collectievorming en -waardering, het collectiebehoud en beheer en het gebruik van de onroerende en roerende collectie van het museum.

2.3 Financiële en facilitaire middelen

In de monitor Erfgoedinspectie 2013-2014 heeft het museum vermeld in beperkte mate te beschikken over voldoende facilitaire middelen voor het collectiebeheer. Toegelicht is dat deze kwalificatie samenhangt met de huidige depotsituatie. Realisatie van het CCN zou deze lang bestaande problematiek definitief moeten oplossen. Aan een externe partij is opdracht gegeven tot het opstellen van een

verhuisplan. Na ingebruikname van het CCN zullen de depots die thans in gebruik zijn worden afgestoten.

Tijdens de inspectie zijn geen tekortkomingen in het beheer van de onroerende en roerende collectie vastgesteld door een tekort aan hiervoor beschikbare financiële middelen.

2.4 Personele organisatie

De afdeling Realia van de sector Collecties en Beheer is belast met het beheer van de roerende collectie. Deze afdeling bestaat uit 6,6FTE. De afdeling Bouwvakken van deze sector is belast met het beheer van de onroerende collectie en bestaat uit 9,83FTE aangevuld met 1,89FTE uit de sociale werkvoorziening. De verantwoordelijkheid voor de beveiliging van het terrein en de gebouwen ligt bij de afdeling Beveiliging van de sector Facilitaire Zaken. De objectbeveiliging van de collectie in de presentaties is een verantwoordelijkheid van de afdeling Realia.

In de monitor Erfgoedinspectie 2013-2014 heeft het museum vermeld dat er onvoldoende personeel is voor de uitvoering van de beheertaken. Mondeling is toegelicht dat het grote terrein en de op afstand gelegen depots er toe bijdragen dat het beheer niet altijd efficiënt kan worden uitgevoerd. Het museum ervaart door beperkingen in de personele capaciteit een constante druk op de realisatie van de planning. Verbeteringen in het beheer nemen daardoor meer tijd in beslag en ook voor de dienstverlening heeft dit gevolgen. De recent doorgevoerde bruikleenstop is daarvan een voorbeeld. Dit neemt niet weg dat de Erfgoedinspectie geen evidente risico's voor het collectiebeheer heeft vastgesteld.

2.5 Kwaliteitszorg

In het collectiebeleidsplan is aangegeven dat het museum is gestart met het implementeren van een kwaliteitszorgsysteem op basis van Spectrum. Dit systeem bestaat er uit dat jaarlijks drie nieuwe procedures worden vastgesteld en twee bestaande procedures worden geëvalueerd. Toegelicht is dat de kwantitatieve doelstelling niet is gerealiseerd en dit proces nog steeds loopt.

De visitatiecommissie heeft in een rapport uit 2011 positief geoordeeld over het beheer en behoud van de collectie.

Conclusies

- Het museum heeft een toereikend beleidskader en spant zich in ruime mate in om benoemde en nieuwe ambities te realiseren. Dit betreft onder meer het verbeteren van de huidige depotsituatie door deelname aan het CCN.
- Er zijn geen tekortkomingen in de uitvoering van beheertaken vastgesteld die een direct gevolg zijn van een tekort aan middelen of personele capaciteit.
- Het museum borgt de kwaliteit van de uitvoering van beheertaken op gestructureerde wijze (zie ook hoofdstuk 7).

Aanbeveling

- Geen

3 Registratie

Een volledige en geautomatiseerde registratie van museale voorwerpen en een periodieke controle op de aanwezigheid op de geregistreerde verblijfplaats moet voorkomen dat voorwerpen vermist raken. Registratie van verwerving, vermissing, verlies, beschadiging of vernietiging van museale voorwerpen is voorwaarde voor een actueel inzicht in de omvang van de rijkscollectie, de eigendomssituatie en bijzonderheden over de staat van de rijkscollectie.

Bevindingen

De collectieregistratie van de onroerende collectie vindt plaats in Adlib-museum. Er zijn geen achterstanden in het registreren van de collectie. Uit de praktijktoets die tijdens de inspectie is uitgevoerd en uit een beschikbaar gestelde analyse van het NOM (15-12- 2014) blijkt het volgende:

- Per voorwerp zijn meerdere identificerende gegevens geregistreerd.
- In ruim 97% is een foto van het voorwerp in de registratie beschikbaar.
- De geregistreerde standplaatsen zijn actueel.
- Verwervingsgegevens zijn geregistreerd, maar zijn niet altijd bekend. In 2013 is een onderzoek gestart om definitief vast te stellen van welke voorwerpen geen verwervingsgegevens zijn te achterhalen.

Volgens het museum bevat de collectieregistratie nog ca. 4.000 zogenoemde X-nummers. Deze zijn het restant van een aantal jaar geleden uitgevoerd onderzoek naar geregistreerde voorwerpen met een onbekende standplaats (vermisten) en voorwerpen met een tijdelijke nummer. Besluitvorming over deze x-nummers moet nog plaatsvinden.

Het museum voert steekproefsgewijs standplaatscontroles uit op het terrein. De meer risicovolle gebouwen krijgen daarbij prioriteit. Controle vindt plaats op basis van een inventarislijst van de collectie per gebouw. Ook vindt controle plaats bij het schoonmaken van de collectie en bij de jaarlijkse seizoensgebonden verplaatsingen van de collectie. Controles kunnen steeds efficiënter worden uitgevoerd doordat het museum sinds enkele jaren een barcodesysteem toepast. Eind 2014 was ca. 5% van de collectie van een barcode voorzien. Met enige regelmaat worden bij controles voorwerpen niet aangetroffen op de geregistreerde standplaats. Ongeregistreerde verplaatsing van voorwerpen naar andere panden is volgens het museum vooral de oorzaak hiervan.

Conclusies

- De collectieregistratie is op orde, met uitzondering van een restant aan niet oplosbare 'vervuiling'.
- Standplaatscontroles vinden periodiek en systematisch plaats.

Aanbeveling

- Neem een besluit over de aanpak van de zogenaamde X-nummers, zodat de collectieregistratie volledig kan worden opgeschoond.

4 Beheer en behoud

Om ook toekomstige generaties te kunnen laten genieten van de rijkscollectie is het essentieel dat deze door goed beheer behouden blijft. Passende bewaaromstandigheden, controles en het nemen van maatregelen ter verbetering van bewaaromstandigheden en de conditie van de museale voorwerpen zijn hierbij van belang.

Bevindingen

Onroerende collectie

Het museum heeft het onderhoud van de onroerende collectie fundamenteel en systematisch aangepakt. De aanpak zoals beschreven in het collectiebeleidsplan bestaat uit drie pijlers:

1. In 2009 is gestart met de grootschalige restauratie van 43 geselecteerde gebouwen. Voorafgaand aan de restauraties heeft een adviesbureau een bouwhistorisch onderzoek uitgevoerd en een waardebeoordeling en hersteladvies opgesteld. De restauraties zijn alle uitgevoerd.
2. Het museum heeft een inhaalslag uitgevoerd op het grootschalig onderhoud. In de periode 2009-2012 zijn onder andere daken verbeterd en zijn vochtproblemen aangepakt. Ook zijn maatregelen getroffen om de onderhoudscyclus te verlengen, zoals het plaatsen van vloerverwarming in enkele gebouwen.
3. Na de inhaalslag wordt het reguliere onderhoud uitgevoerd op basis van een meerjarige cyclische onderhoudsplanning op alle aspecten van het gebouwend onderhoud. Dit is uitgewerkt in het systeem Planon. Het onderhoud wordt ten dele uitbesteed, zoals het onderhoud van de met riet bedekte daken.

Preventie is een belangrijk element in het onderhoud. Maatregelen bestaan onder meer uit regelmatige controles, waaronder een tweejaarlijkse controle door de Monumentenwacht, en drainage van het terrein ter voorkoming van vochtproblemen.

Dat vocht een prominent risico is voor het museum blijkt uit een schimmeluitbraak die zich vorig jaar heeft voorgedaan in 11 gebouwen. Ook heeft plotselinge, hevige regenval een enkele keer voor wateroverlast gezorgd. Klimaatveranderingen met zachte winters en meer neerslag kunnen hierop van invloed zijn. Het museum wil hierop anticiperen en werkt dit jaar een aantal plannen uit, waaronder een plan voor het terreinbeheer. Ook wordt met vier gebouwen een pilot uitgevoerd ter beheersing van de vochtproblematiek. Rapportages komen binnenkort beschikbaar volgens het museum.

Roerende collectie

Klimaatbeheersing

In het collectiebeleidsplan is aangegeven dat het binnenklimaat in de gebouwen op het terrein waarin collectie is tentoongesteld nauwelijks is te reguleren. Het realiseren van een optimaal binnenklimaat gaat ten koste van de historische integriteit, is duur en gaat gepaard met veel energieverbruik. Het museum streeft daarom een zo stabiel mogelijke vochtigheid in de gebouwen na, door onder andere schilverbetering en beperkte (lage temperatuur) vloerverwarming. Het museum controleert de klimaatomstandigheden in de gebouwen. Verder houdt het museum bij het plaatsen van voorwerpen rekening met de fysieke eigenschappen van het

voorwerp en de klimaatomstandigheden in de gebouwen. Indien nodig worden rekwisieten gebruikt. Daarnaast wordt in de winterperiode de kwetsbaarder voorwerpen opgesteld in onverwarmde gebouwen naar de depots overgebracht om deze te vrijwaren van schade.

De klimaatbeheersing en de opslag in de verschillende depots is niet altijd toereikend voor een adequaat behoud van de depotcollecties. Dit is bij vorige inspecties vastgesteld en is ook in het collectiebeleidsplan en in de business case voor het CCN beschreven. Het CCN moet verbetering brengen in deze tekortkomingen in het depotbeheer. Uit de inspectie en inzage in actuele meetgegevens zijn geen acute risico's voor de korte termijn naar voren gekomen.

Controles

Het museum controleert de conditie van de tentoongestelde collectie bij het schoonmaken en bij de seizoensgebonden verplaatsing van de collectie. Bijzondere aandacht gaat uit naar schimmelvorming. In de depots wordt periodiek een collectiedeel gecontroleerd met als resultaat een jaarlijkse controle van de conditie van de gehele depotcollectie.

Controle op muizen en ratten op het terrein en in de depots vindt eens per zes weken plaats door een extern bedrijf dat daarover mondeling rapporteert. Het museum voert maandelijks controles uit op insecten in de gebouwen op het terrein en in de depots. Hiervan wordt een logboek bijgehouden.

Afstoten

In het collectiebeleidsplan is vermeld welke deelcollecties voor gehele of gedeeltelijke afstoting in aanmerking komen en welke selectiecriteria het museum hanteert. Het museum past afstoting actief toe, ook met het oog de collectie op te schonen voor de verhuizing naar het CCN. Het museum volgt de LAMO.

Conclusies

- Het museum draagt op gedegen wijze zorg voor het behoud van de onroerende collectie en spant zich in om de water- en vochtproblematiek te beheersen.
- Door deelname aan het CCN is er een reëel vooruitzicht op het oplossen van de depotproblematiek van het museum.
- Het museum controleert in voldoende mate op plaagdieren en op de conditie van de collectie.

Aanbeveling

- Geen

5 Veiligheid

Maatregelen ter bevordering van de veiligheid en beveiliging van de rijkscollectie moeten er voor zorgen dat museale voorwerpen niet beschadigd raken of zelfs verloren gaan. Om passende maatregelen te nemen is het nodig een risico-inventarisatie op te stellen. Een calamiteiten- en collectiehulpverleningsplan waarvan de werking door oefeningen wordt getoetst zijn van belang voor het behoud van de collectie bij calamiteiten. Het geheel aan veiligheidszorg wordt samenhangend beschreven in een integraal veiligheidsplan. Voor een landelijke analyse van veiligheidsincidenten en kennisbevordering bij musea is het van belang dat incidenten worden gemeld in het landelijk incidentenregister DICE van de RCE.

Bevindingen

In het collectiebeleidsplan is aangegeven dat het museum heeft voorzien in beveiligingsmaatregelen voor het terrein en voor de gebouwen. Dit betreft onder meer het toegangs- en sleutelbeheer, detectie en inbraakwerende en brandveiligheidsvoorzieningen.

De open opstelling van de collectie in de gebouwen op het museumpark geven een verhoogd risico op diefstal en vandalisme. Het museum heeft maatregelen genomen om dit risico tegen te gaan, zoals het plaatsen van replica's, beperkte toegang in bepaalde gebouwen, het zekeren van voorwerpen en de inzet van gasteren en gastvrouwen. In de monitor is vermeld dat zich de afgelopen twee jaar vijf incidenten hebben voorgedaan met de collectie tijdens transport en door diefstal. Het museum heeft een incidentenregister en meldt incidenten in de landelijke incidentenregistratie DICE van de RCE.

Het museum beschikt over een calamiteitenplan voor de gehele organisatie. Onlangs is het CHV-plan geactualiseerd en opnieuw vastgesteld dat voorziet in de te volgen procedures bij calamiteiten, contactgegevens van verantwoordelijken en hulpverleningsinstanties, instructies hoe met de collectie om te gaan bij schade en een lijst van benodigde hulpmaterialen. Verder voorziet het plan in een operationeel en beschrijvend deel. Hierin worden de verschillende locaties beschreven (vijf verzorgingsgebieden in het park en de externe depotlocaties) en zijn per locatie de risico's en te nemen preventieve en repressieve maatregelen benoemd. Het plan bevat een prioriteitenlijst voor de onroerende collectie in de vijf verzorgingsgebieden in het park. Voor de prioriteitenlijst van de roerende collectie is verwezen naar de collectieregistratie.

In de monitor heeft het museum aangegeven geen calamiteitenoefeningen te houden met de collectie.

Conclusies

- Het museum heeft maatregelen genomen om de fysieke beveiliging van de collectie te borgen.
- Het museum beschikt over een actueel en uitgebreid collectiehulpverleningsplan.

Aanbeveling

- Evalueer de praktische toepassing van het CHV-plan door het houden van jaarlijkse oefeningen.

6 Zichtbaarheid

Het tonen van de museale voorwerpen aan een zo groot mogelijk publiek en het verstrekken van informatie over de voorwerpen is een kerntaak van musea. Tonen van de collectie kan fysiek plaatsvinden in vaste en in wisselende tentoonstellingen, door het in bruikleen geven van museale voorwerpen en door digitale ontsluiting via het internet. De wijze waarop musea hun collecties toegankelijk maken wordt beschreven in een presentatiebeleid.

Bevindingen

Uit in 2011 door het museum verstrekte monitorgegevens blijkt dat ca. 10% van de roerende collectie fysiek wordt getoond. De onroerende collectie en de in de panden aanwezige roerende collectie zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en vormen een geheel. In de gebouwen wordt de collectie gepresenteerd in een vaste opstelling. Wisseltentoonstellingen worden alleen in het entreegebouw georganiseerd.

Het aantal bezoekers vertoont een stijgende lijn. Volgens het jaarverslag over 2014 telde het museum dat jaar 548.036 bezoekers.

Het museum overweegt op termijn het bruikleenbeleid te verruimen om de zichtbaarheid van de omvangrijke depotcollectie te bevorderen. Daarbij onderzoekt het museum vooral de mogelijkheden om collectie aan niet-museale beheerders in bruikleen te geven. Uit capaciteitsoverwegingen geldt echter tot en met 2016 nog een bruikleenstop.

Een speerpunt in het beleid van het museum is het vergroten van de toegankelijkheid van de collectie door deze digitaal te ontsluiten. De onroerende collectie is volledig digitaal ontsloten op de website van het museum. De roerende collectie is daarentegen slechts beperkt digitaal toegankelijk via de eigen website of de websites *Collectie Gelderland.nl* en *HetgeheugenvanNederland.nl*. Dit betreft 10-15% van de collectie. Verdere digitale ontsluiting moet gaan plaatsvinden op basis van een op te stellen ICT-plan. Hierin is vertraging ontstaan en het museum verwacht dat het plan dit jaar wordt vastgesteld.

Conclusies

- Het museum trekt met de presentatie van de roerende en onroerende collectie een toenemend aantal bezoekers.
- Het museum streeft ook een verdere digitale ontsluiting van de collectie na, maar heeft hierin een achterstand opgelopen.

Aanbeveling

- Draag zorg voor een verdere ontsluiting van de collectie op het internet.

7 Administratieve organisatie

Een actuele administratieve organisatie met beschreven procedures voor het beheer van de rijkscollectie draagt bij aan duidelijkheid van verantwoordelijkheden en een zorgvuldige uitvoering van beheertaken. Zonder beschreven procedures is er een risico op een gebrek aan uniformiteit en continuïteit in de uitvoering van beheertaken. Actuele en dekkende procedures zijn voorwaarde bij de toepassing van kwaliteitszorg.

Bevindingen

Het museum werkt sinds 2011 planmatig aan een verbetering van de administratieve organisatie. Het streven is jaarlijks drie procedures voor collectiebeheertaken vast te tellen en twee vastgestelde procedures te evalueren. De standaards in Spectrum-N worden vertaald naar de eigen organisatie. Het merendeel van de benodigde procedures is inmiddels vastgesteld. Onder meer zijn procedures vastgesteld voor registratie en documentatie, preventieve en actieve conservering, uitgaande bruiklenen en transport.

Thans werkt het museum procedures uit in stroomdiagrammen. Sinds 2014 zijn deze beschikbaar in Spectrum-N. Al vastgestelde procedures zullen worden omgezet.

Conclusie

- Het museum heeft in toereikende mate procedures vastgesteld voor de uitvoering van het collectiebeheer.

Aanbeveling

- Geen

8 Bijlage

8.1 **Werkwijze inspecties**

Vorbereiding inspectie

Ter voorbereiding van de inspectie zijn documenten van de instelling met informatie over het collectiebeheer geraadpleegd en geanalyseerd (zie ook onder 8.2). Waar beschikbaar is ook gebruik gemaakt van actuele rapportages van het Museumregister (niet verzelfstandigde musea) en rapportages van de Visitatiecommissie (verzelfstandigde musea).

Samenhang monitor Erfgoedinspectie 2013-2014

Eén van de bronnen voor de inspectie vormt de monitor Erfgoedinspectie 2013-2014. Op basis van door de instellingen aangeleverde monitorgegevens is hen een zogenoemde kleurrapportage toegezonden. Hierin is inzichtelijk gemaakt hoe de instelling presteert op de verschillende onderwerpen, ook in vergelijking met andere instellingen.

Op onderdelen kan het inspectierapport tot een andere conclusie komen dan de toegekende kwalificatie in de kleurrapportage.

Inspectie op locatie

De inspectie op locatie bestaat uit het voeren van een (introdunctie)gesprek met de directeur van het museum en met de direct verantwoordelijke(n) voor het collectiebeheer (zie ook onder 8.2). Tijdens de inspectie zijn zo nodig nog niet eerder geraadpleegde stukken ingezien.

Onderdeel van de inspectie is een praktijktoets op de registratiegraad en -kwaliteit. Hiervoor wordt het collectieregistratiesysteem ingezien en wordt een beperkte steekproef genomen ter verificatie van de vindbaarheid van geregistreerde voorwerpen. Voor de steekproef worden aselect 15 voorwerpen uit de registratie geselecteerd en 15 voorwerpen uit de tentoonstellingsruimten en depots.

Tijdens de rondgang door deze ruimten voor het uitvoeren van de steekproef wordt tegelijkertijd ook andere beheeraspecten in de praktijk getoetst. Dit betreft bijvoorbeeld (het meten van) bewaaromstandigheden, de conditie van voorwerpen en veiligheidsmaatregelen.

Rapportage

De conceptrapportages zijn ter verificatie van de bevindingen voorgelegd aan de geïnspecteerde instelling, waarna de opmerkingen zijn verwerkt in het eindrapport.

8.2 **Inspectie Nederlands Openluchtmuseum**

Op 2 en 3 maart 2015 is een inspectie uitgevoerd bij het Nederlands Openluchtmuseum.

Voor de inspectie zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

Interviews met

- directeur
- sectormanager Collecties en Beheer
- hoofd Realia
- hoofd Bouwvakken

Documenten

- Meerjarenbeleidplan 2013-2016
- Collectiebeleidsplan 2011-2016
- Jaarrekening 2014
- Businesscase CCN (conceptversie 2, 28 aug.2014)
- Rapportage registratiegraad (2014-3)
- Voorbeelden restauratieverslag en uitdraai Planon
- Vastgestelde procedures verwervingen, inkomende bruiklenen en transport
- CHV-plan (2-4-2015)
- Logboeken ongediertebestrijding
- Monitor Erfgoedinspectie 2011-2012 en 2013-2014
- Rapport Visitatiecommissie 2011

Colofon

Erfgoedinspectie
Rijnstraat 50
Postbus 16478 (IPC 3500)
2500 BL Den Haag

Tel: 070 4124012
E: info@erfgoedinspectie.nl
www.erfgoedinspectie.nl

Den Haag, september 2015

Missie

Met alert en proportioneel toezicht brengt de Erfgoedinspectie het behoud (en beheer) van cultureel erfgoed en overheidsinformatie naar het gewenste kwaliteitsniveau met het oog op de duurzame toegankelijkheid en beschikbaarheid.

Visie

De inspectie vindt dat een goed functionerende interne systematische kwaliteitszorg bijdraagt aan een betere naleving van wet- en regelgeving. Zij ziet daar een eigen verantwoordelijkheid voor organisaties en stimuleert een systematische kwaliteitszorg bij de organisaties. In haar optreden is de inspectie zacht waar het kan en hard waar het moet en treedt zij zo nodig op.

